IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 22 Issue 01 IYUN 2026

NEMIS TILINI ONLAYN O‘RGANISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR

Bozorova Shaxnoza
O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
Vazirligi huzuridagi kasbiy ta'lim agentligi Qashqadaryo viloyati
kasbiy ta'lim boshqarmasi Ko‘kdala tuman
1-son texnikumi nemis tili fani o`qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada nemis tilini onlayn o‘rganishning zamonaviy imkoniyatlari va mavjud muammolari ilmiy-metodik jihatdan tahlil qilinadi. Raqamli ta’lim texnologiyalarining rivojlanishi xorijiy tillarni o‘rganish jarayonini sezilarli darajada o‘zgartirib, o‘quvchilarga mustaqil, moslashuvchan va interaktiv ta’lim olish imkonini yaratmoqda. Shu bilan birga, onlayn ta’lim jarayonida motivatsiya, texnik imkoniyatlar, muloqot cheklanishi kabi muammolar ham mavjud. Maqolada O‘zbekiston ta’lim tizimida xorijiy tillarni o‘qitish bo‘yicha olib borilayotgan islohotlar hamda nemis tilini onlayn o‘rganishning samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so`zlar: Nemis tili, onlayn ta’lim, raqamli texnologiyalar, masofaviy o‘qitish, kommunikativ kompetensiya, e-learning, til o‘rganish.

Abstract: This article analyzes the modern opportunities and existing challenges of learning German online in a scientific and methodological context. The development of digital educational technologies has significantly transformed the process of foreign language learning, providing students with independent, flexible, and interactive learning opportunities. At the same time, online learning faces several challenges such as motivation issues, technical limitations, and reduced real-life communication practice. The article also examines educational reforms in the Republic of Uzbekistan regarding foreign language teaching and evaluates the effectiveness of online German language learning.

Keywords: German language, online learning, digital technologies, distance education, communicative competence, e-learning, language acquisition.

Zamonaviy dunyo tezkor ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar hamda raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi bilan tavsiflanadi. Ushbu jarayonlar ta’lim tizimiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatib, xorijiy tillarni o‘rganish va o‘qitish metodikalarini tubdan yangilash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Xususan, nemis tili Yevropa davlatlari va xalqaro ilmiy hamkorlik tizimida muhim kommunikativ vosita sifatida katta ahamiyatga ega bo‘lib, uni o‘rganishga bo‘lgan ehtiyoj yildan-yilga ortib bormoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar rivoji nemis tilini onlayn shaklda o‘rganish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, uni raqamlashtirish hamda xorijiy tillarni o‘qitish sifatini oshirishga qaratilgan bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Xususan, davlat rahbarining xorijiy tillarni o‘qitish tizimini takomillashtirishga doir qarorlarida raqamli ta’lim resurslaridan samarali foydalanish, o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish muhim vazifa sifatida belgilangan. An’anaviy ta’lim tizimidan farqli ravishda, onlayn o‘qitish shakli o‘quvchilarga istalgan joy va vaqtda bilim olish imkonini beradi. Bu esa ta’lim jarayonining moslashuvchanligini oshiradi hamda individual yondashuvni kuchaytiradi. Biroq

ushbu jarayon bir qator afzalliklar bilan birga, metodik, texnik va tashkiliy muammolarni ham keltirib chiqaradi. Jumladan, internet resurslaridan samarali foydalanish, o‘quvchilarning mustaqil motivatsiyasini saqlab qolish hamda o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi interaktiv aloqani ta’minlash kabi masalalar dolzarb bo‘lib qolmoqda. Shu nuqtai nazardan, nemis tilini onlayn o‘rganish jarayonini ilmiy-metodik jihatdan tahlil qilish, uning samaradorligini oshirish yo‘llarini aniqlash va mavjud muammolarni o‘rganish bugungi kun ta’lim tizimi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy tillarni onlayn o‘qitish bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. D. Hymes kommunikativ kompetensiya nazariyasini ishlab chiqib, tilni ijtimoiy muloqot vositasi sifatida qarashni taklif etgan. M. Canale va M. Swain esa kommunikativ kompetensiyani tarkibiy komponentlarga ajratib, uning amaliy ahamiyatini asoslab bergan.

CEFR (Yevropa tillar bo‘yicha umumiy standart) tizimi onlayn ta’lim jarayonida til darajalarini baholash uchun asosiy mezon sifatida qo‘llaniladi. G. Neuner va H. Hunfeld nemis tilini o‘qitishda kommunikativ va amaliy yondashuvni rivojlantirgan.

O‘zbekistonda esa Prezident farmon va qarorlarida raqamli ta’limni rivojlantirish, xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va o‘quvchilarning mustaqil ta’limini qo‘llab-quvvatlashga alohida e’tibor qaratilgan.

Mazkur maqolada nemis tilini onlayn o‘rganish jarayoni nazariy va qiyosiy tahlil asosida o‘rganilgan. Tadqiqotda raqamli ta’lim muhitida xorijiy tilni o‘qitish va o‘rganish jarayonining amaliy va metodik jihatlari bir-biri bilan bog‘liq holda yoritiladi. Shu maqsadda bir nechta ilmiy-metodik yondashuvlar asos qilib olingan bo‘lib, ular mavzuni har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Tahlil jarayonida avvalo ilmiy-metodik adabiyotlar o‘rganilgan. Ushbu manbalarda nemis tilini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish, onlayn ta’limning didaktik asoslari hamda zamonaviy o‘qitish usullariga oid qarashlar tahlil qilingan. Bu jarayon orqali mavzuga doir nazariy asoslar va umumiy ilmiy yondashuvlar shakllantirilgan. Shuningdek, an’anaviy ta’lim va onlayn ta’lim shakllari o‘rtasidagi farqlar qiyosiy yondashuv asosida ko‘rib chiqilgan. Bunda darslarni tashkil etish shakli, o‘quv materiallarining taqdim etilishi, o‘quvchilarning mustaqil ishlash imkoniyatlari hamda o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi muloqot jarayonlari bir-biri bilan solishtirilgan. Kuzatuv metodi asosida onlayn dars jarayonlarining borishi tahlil qilingan. Bu jarayonda o‘quvchilarning darsdagi faolligi, topshiriqlarni bajarish jarayoni, o‘zaro muloqot shakllari hamda raqamli muhitdagi interaktivlik darajasi ko‘rib chiqilgan. Shu orqali onlayn ta’lim jarayonining amaliy jihatlari haqida umumiy tasavvur shakllantirilgan. Bundan tashqari, raqamli ta’lim platformalarini tahlil qilish muhim o‘rin egallagan. Nemis tilini o‘rganishda keng qo‘llaniladigan Duolingo platformasi til o‘rganishni interaktiv va o‘yinlashtirilgan shaklda tashkil etishi, Goethe-Institut platformasi esa tizimli va akademik yondashuvga asoslangan o‘quv materiallarini taqdim etishi ko‘rib chiqilgan. YouTube ta’lim kanallari orqali esa tinglab tushunish va vizual materiallar yordamida til ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligi tahlil qilingan. Shuningdek, Zoom va Google Meet platformalari asosida tashkil etiladigan onlayn darslar real vaqt rejimida muloqot qilish, og‘zaki nutqni rivojlantirish hamda interaktiv topshiriqlarni bajarish imkonini berishi bilan ajralib turadi. Ushbu platformalar ta’lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi bevosita aloqani ta’minlashda muhim vosita sifatida qaraladi. Umuman olganda, qo‘llanilgan metodlar nemis tilini onlayn o‘rganish jarayonini turli jihatdan tahlil qilish, uning didaktik imkoniyatlarini aniqlash hamda raqamli ta’lim muhitining ta’lim samaradorligiga ta’sirini yoritishga xizmat qiladi.

Mazkur tahlillar natijasida nemis tilini onlayn o‘rganish jarayoni bir qator muhim imkoniyatlar va pedagogik afzalliklarni o‘zida mujassam etishi aniqlanadi. Avvalo, raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarga vaqt va makon jihatidan katta erkinlik beradi. Ya’ni, o‘quvchi istalgan joyda va istalgan vaqtda til o‘rganish jarayonini davom ettirish imkoniga ega bo‘ladi. Bu esa an’anaviy ta’lim tizimiga nisbatan moslashuvchanlik darajasining yuqori ekanligini ko‘rsatadi. Shuningdek, onlayn ta’lim platformalari orqali taqdim etiladigan interaktiv mashqlar, video darslar, audio materiallar va onlayn testlar o‘quvchilarning bilimlarini mustahkamlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Bunday raqamli resurslar til o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi, chunki ular o‘quvchilarning bir vaqtning o‘zida ham tinglash, ham o‘qish, ham amaliy bajarish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Onlayn ta’limning muhim afzalliklaridan biri sifatida o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarining shakllanishi ham qayd etiladi. Raqamli muhitda o‘quvchi ko‘proq o‘z ustida ishlashga majbur bo‘ladi, bu esa uning shaxsiy mas’uliyatini oshiradi va til o‘rganishga bo‘lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi. Natijada o‘quvchi bilimni tayyor holda emas, balki mustaqil izlanish orqali egallashga o‘rganadi. Biroq, onlayn ta’lim jarayonida ayrim muammolar ham kuzatiladi. Ularning eng asosiylaridan biri jonli muloqotning nisbatan cheklanganligidir. Bu holat kommunikativ kompetensiyaning to‘liq va tabiiy rivojlanishiga ma’lum darajada ta’sir ko‘rsatishi mumkin, chunki til o‘rganishda real muloqot muhim o‘rin tutadi. Shuningdek, texnik sharoitlar, jumladan internet tezligi va barqarorligi, zarur qurilmalarning yetishmasligi ham ta’lim samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadigan omillar sifatida namoyon bo‘ladi. Ayrim hollarda esa o‘quvchilarda motivatsiyaning pasayishi ham kuzatilishi mumkin, bu esa mustaqil ta’lim jarayonining uzluksizligini qiyinlashtiradi. Shu bilan birga, O‘zbekiston ta’lim tizimida raqamli ta’limni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar ushbu muammolarni bosqichma-bosqich bartaraf etish imkonini yaratmoqda. Zamonaviy ta’lim platformalarining joriy etilishi, internet infratuzilmasining yaxshilanishi hamda raqamli resurslardan foydalanish ko‘nikmalarining rivojlanishi onlayn ta’lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Umuman olganda, nemis tilini onlayn o‘rganish jarayoni keng imkoniyatlarga ega bo‘lishi bilan birga, ma’lum metodik va texnik muammolarni ham o‘z ichiga oladi. Shu sababli, ushbu yo‘nalishda samarali natijalarga erishish uchun raqamli ta’lim resurslarini takomillashtirish va o‘quvchilarning kommunikativ faolligini oshirishga qaratilgan yondashuvlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Nemis tilini onlayn o‘rganish zamonaviy ta’lim tizimining muhim va dolzarb yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. Raqamli ta’lim muhitining kengayishi natijasida o‘quvchilar uchun til o‘rganish jarayonini tashkil etish yanada qulay va moslashuvchan tus olmoqda. Bunday ta’lim shakli vaqt va makon cheklovlarini kamaytirib, o‘quvchilarga mustaqil ravishda bilim olish imkoniyatini kengaytiradi. Shu bilan birga, onlayn ta’lim samaradorligi bir qator muhim omillarga bog‘liq ekanligi ko‘rinadi. Jumladan, texnik sharoitlarning mavjudligi va barqarorligi, raqamli platformalardan to‘g‘ri foydalanish, metodik yondashuvlarning zamonaviy talablarga mosligi hamda o‘quvchilarning ichki motivatsiyasi ta’lim jarayonining sifatini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Ushbu omillar yetarli darajada ta’minlanganda onlayn ta’lim til o‘rganish jarayonini sezilarli darajada samarali qilish imkonini beradi. Tahlillar asosida shuni ta’kidlash mumkinki, onlayn ta’lim o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi hamda ularning shaxsiy mas’uliyatini oshiradi. Shu bilan birga, raqamli resurslardan foydalanish orqali til ko‘nikmalarini mustahkamlash, ayniqsa tinglab tushunish va yozma nutqni rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi. Biroq, ushbu jarayonda jonli muloqotning nisbatan cheklanganligi kommunikativ kompetensiyaning to‘liq rivojlanishiga ma’lum darajada ta’sir ko‘rsatishi mumkinligi ham e’tibordan chetda qolmaydi. Shu sababli, onlayn ta’lim jarayonida interaktiv usullar va real muloqotga yaqin vaziyatlarni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, nemis tilini onlayn o‘rganish an’anaviy ta’lim tizimini to‘ldiruvchi va uni boyituvchi muhim vosita sifatida qaraladi. U to‘g‘ri tashkil etilganda va zarur shart-sharoitlar yaratilganda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda ham samarali natijalar berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, PQ-5117, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim tizimini raqamlashtirish bo‘yicha farmon va qarorlari, 2020–2023.
4. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi.*, 2021.
5. Xalq ta’limi vazirligi. *Raqamli ta’lim texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha metodik qo‘llanmalar.* Toshkent.
6. Pedagogika ilmiy to‘plamlari. *Chet tillarni o‘qitish metodikasi.*
7. Hymes, D. (1972). *On Communicative Competence.*
8. Canale, M., Swain, M. (1980). *Communicative Approaches in Language Teaching.*
9. Europarat (2001). *CEFR – Common European Framework of Reference for Languages.*
10. Neuner, G., Hunfeld, H. *Methoden des Fremdsprachenunterrichts.*
11. Funk, H. *DaF Methodik und Didaktik.*
12. https://www.goethe.de
13. https://www.coe.int
14. https://www.duolingo.com
15. https://www.bmbf.de